

Сивенко А.В.,

І курс, факультет - туризм

Науковий керівник –

Попович С.І., зав кафедри туризму

НУФВСУ, канд. іст. наук

НУФВСУ

м. Київ

ВИСТАВКА «1000 РОКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ПЕЧАТКИ» ЯК ТУРИСТИЧНИЙ РЕСУРС МІСТА КИЄВА

Туризм за сучасних умов розвитку суспільства є не тільки сегментом всесвітньої економіки та сфери послуг, а й важливим аспектом інтелектуального, культурного та духовного розвитку людини.

У наш час особливої популярності здобув культурний туризм, адже саме культура є основою процесу розвитку та збереження надбання країни. Вона складається не тільки з творів музикантів, художників, архітекторів, а й з археологічних пам'яток, музеїв, театрів та ін.

Прагнення до знання завжди було одним з найважливіших мотивів для пізнання світу, культури та життя інших народів. Для знайомства з іншою культурою найкращим засобом є туризм.

Нині для привернення уваги туристів у всьому світі достатньо часто застосовується практика міжнародних культурних проектів, що стосуються історії, мистецтва, скульптури, архітектури та ін. Україна у цьому контексті не є винятком.

«Віхи історії: тисячоліття української печатки» – новий міжнародний масштабний проект Національного музею історії України та Музею історичних і культурних реліквій родини Шереметьєвих. В експозиції беруть участь 15 провідних музеїв, архівів, бібліотек України та Російської Федерації. Географія проекту поєднує історико-культурні надбання Москви, Санкт-Петербурга, Києва, Львова, Дніпропетровська, Чернігова, Запоріжжя. Виставка є унікальною і не має аналогів не тільки в українському, а й пострадянському музейному просторі. Вона є одним з наймасштабніших інтегральних проектів у музейній практиці України.

На ній представлено понад 400 печаток (більше 300 з них належать колекції Музею Шереметьєвих), що відображають різні періоди культурного та історичного розвитку України, її державного життя упродовж 1000 років!

Печатка є унікальним джерелом з вивчення суспільного устрою, культурних і мистецьких явищ, політичної самосвідомості, генеалогії [5, с. 13].

Реалізація проекту стала можлива завдяки поєднанню кількох різнопланових чинників: потужного наукового потенціалу, міжнародної співпраці та загальноукраїнської музейної інтеграції, фахового художнього формату, використання сучасних інформаційних технологій [6, с. 29].

Експозиція поділяється на п'ять тематико-експозиційних блоків, вибудованих за хронологічним принципом. Кожен з них розкриває особливості розвитку української печатки на різних історичних етапах.

У «Київській Русі» печатка розглядається як важлива складова тогочасної знакової системи, простежується її зв'язок з нумізматиною та геральдикою, висвітлюється вплив візантійської традиції [4, с. 32]. В експозиції широко представлені печатки київських князів, урядників, духовенства. На виставці експонується перша збережена печатка, від якої веде літочислення традиція українських сфрагістів, що належала князеві Святославу Хороброму (з колекції Музею Шереметьєвих).

«Литовсько-польську добу» представлено у широкому історичному контексті. Донедавна «темні віки» постають в яскравому світлі невідомого сфрагістичного матеріалу, що персоніфікує тогочасні суспільні стани: шляхту, духовенство, міщанство. Фокусується увага на печатці як важливому інструменті тогочасного права, відображеному у Литовських статутах, Магдебурзькому праві [5, с. 16].

У той час печатка була найважливішим елементом правової системи. Саме в цей період печатка набуває юридичного статусу. Вона визначала вектор, формувала міське управління, надане Магдебурзьким правом [1, с. 27].

«Козацькі віки» ґрунтуються на двох складових державного життя Війська Запорозького: Запорозьку Січ та Гетьманщину. Вперше в Україні експонуються національні реліквії – державні печатки Війська Запорозького Низового – головні атрибути влади кошових отаманів, що передані на виставку з Державного історичного музею у Москві. Формування державницьких засад відобразилося у багатьох сфрагістичних явищах, зокрема появі та утвердженні «Національної печаті» – козака з мушкетом [3, с. 31].

Розділ «Імперський час: сфрагістика Наддніпрянської та Галицької України» репрезентує печатки адміністрації, освітніх закладів, церкви, зображує їх як важливий штрих тогочасної імперської ідеології та політичної системи, що ґрунтується на всезагальній регламентації та уніфікації [11, с. 16].

Головна концепція цього розділу полягає в тому, щоб показати за допомогою печаток уніфікацію громадянського життя. Спектр показу

уніфікації – широкий, у тому числі крізь сфрагістику православ'я. У колекції Музею Шереметьєвих цей період представлено великою кількістю екземплярів, що охоплюють вісім з дев'яти єпархій України [6, с. 26].

Останній тематико-експозиційний блок присвячено пам'яткам сфрагістики ХХ ст. Драматичні події національно-визвольних змагань, карколомні суспільні катаклізми: революції, світові війни, політичні репресії, суспільна трансформація «відпечаталися» в українській сфрагістиці нового часу [5, с. 17].

У цьому розділі представлені печатки різних громадянських організацій, державних і протиборчих сторін початку ХХ ст., Другої Світової війни, УНР, гетьмана Скоропадського. Сфрагістику Другої Світової війни вперше представлена німецькими печатками, а також печатками партизанських загонів, УПА, політичних партій [2, с. 28].

Абсолютну більшість пам'яток вперше введено до наукового обігу. Наукове, культурно-просвітницьке, історичне та державотворче значення виставки важко переоцінити.

Однією з примітних особливостей виставки є масштабне застосування сучасних ІТ-технологій. Формат використання технічних та електронних засобів на виставці є безпрецедентним у музейній практиці України. Кожен з експонатів представлено в електронному вигляді. Окремі з них відвідувачі можуть оглянути у форматі 360 в'ю. Вперше було запропоновано електронний каталог виставки, що замінив архаїчні підтекстівки. Використання сенсорних екранів забезпечило інтерактивність, створило дивовижне та неповторне відчуття дотику історії [5, с. 15].

«Тисяча років української печатки» є вершиною виставкових проєктів Музею Шереметьєвих. Ця виставка яскраво та наочно виявила просвітницьку, громадську та суспільну місію колекціонування, спадковість традицій музейного та наукового меценатства. Тисяча років – для історичного процесу не багато, але не кожна країна може похвалитися тисячолітньою історією. Тисяча років української сфрагістики, що презентовано на виставці, це також тисяча років української історії, нашої державності та боротьби за неї, перемог і поразок, звершень і слави [5, с. 9]. За рівнем експонування, системністю, ґрунтовністю наукового підходу вона є одним з найбільших інтегральних музейних проєктів незалежної України [5, с. 11], що вже відвідали фахівці з історії та численні іноземні та вітчизняні туристи з метою пізнання культури та історії нашої держави завдяки сфрагістиці.

Таким чином, можна дійти висновку, що культурний проєкт "1000 років української печатки" є також одним з потенціальних туристичних ресурсів України.

Список використаних джерел і літератури

1. Алфьоров О. Печатка «Волинського Геркулеса» – патрона українського козацтва князя Андрія Вишневецького / О. Алфьоров // Волонтер. – 2013. – № 3. – С. 26–28.
2. Васильєва Т. Ключ к прочтению истории / Т.Васильєва, А.Шерман // Антиквар. – 2010. – № 2 (48). – С. 22–30.
3. Однороженко О. «Сонце Руїни». Печатка гетьмана Петра Дорошенка зі сфрагістичної колекції Музею Шереметьєвих / О. Однороженко // Волонтер. – 2013. – № 3. – С. 30–34.
4. Сфрагістичний щорічник / Ред. кол.: П. С. Сохань (гол. ред.) та ін. – К.: Видавничий дім «Простір», 2012. – Вип. 3. – 312 с.
5. Тисяча років української печатки. Каталог виставки / Голова ред. кол. В. А. Смолій; упор. Ю. К. Савчук. – К.: Інститут історії України, 2013. - 504 с.
6. Шерман А. Украинская государственность на историческом полотне протяжённостью в 1000 лет / А. Шерман // Антиквар. – 2013. – № 5 (73). – С. 25–31.